

Rapport: Utbildningsutvärdering av logopedprogrammet vid Uppsala universitet 2022

Bakgrund

Med utgångspunkt från de elva kvalitetsaspekter som definierats i Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar (UFV 2015/475) har logopedprogrammet vid Uppsala universitet (UU) utvärderats av en extern bedömargrupp. Som underlag har gruppen utöver självvärderingen haft tillgång till följande dokument

- Studie- och utbildningsplan, kurssammanställning, examensmål, länkning mellan kursmål/innehåll och examensmål
- Flera relevanta policydokument för Uppsala universitet och vetenskapsområdet
- Varierande utvärderingar (kursrapporter, terminsutvärderingar, kursvärdering av examensmålen, kursgenomlysning, intervjuer med klassrepresentanter, muntlig utvärdering av grupphandledningar, nybörjarenkät samt programutvärdering och alumnenkät avseende programmet enligt den tidigare utbildningsplanen.
- Vissa protokoll från relevanta möten
- VFU-handbok
- Programstatistik med nyckeltal
- Instruktioner vid upplevt dåligt bemötande
- UU:s studentbarometer 2018 samt "Logohälsan 2017"

Bedömargruppen genomförde ett platsbesök den 30-31 mars 2022 och träffade då representanter för logopedenhetsens undervisning, administration och forskning, studenter, alumner och avnämare.

Bedömargruppen har bestått av följande personer:

Timo Hursti – lektor i psykologi, Uppsala universitet, ordförande i bedömargruppen

Viveka Lyberg Åhlander – professor i logopedi, Åbo Akademi

Anita McAllister – lektor i logopedi, Karolinska Institutet

Elisabet Lundström – verksamhetschef, Karolinska Universitetssjukhuset

Matilda Larsson Källman – studentrepresentant, fysioterapeutprogrammet, UU

Sammanfattning

Sammantaget visar underlaget att logopedprogrammet uppvisar hög kvalitet med genomtänkt programstruktur och välstrukturerat kvalitetsarbete. Självvärderingen är mycket välskriven och presenterar såväl styrkor som utvecklingsområden inom utbildningen. Examensmål uppnås och studenter känner sig väl förberedda inför att starta sin yrkesverksamhet och ett fortsatt livslångt lärande. Logopedenheten hör sedan årsskiftet till en ny institution och det är viktigt att den får stöd i att landa väl i den nya organisationen. Lärarkåren utgör en liten, sammansvetsad och ansvarskännande grupp som dock riskerar att få arbeta väl hårt för att uppfylla sina högt ställda mål. Detta i sin tur är förenad med risk för utbrändhet vilket redan har förekommit. Att det finns tillräckligt med resurser är viktigt också för att forskningsverksamheten åter kan börja växa sig starkare. Överlag ger logopedprogrammet ett intryck av att vara välstrukturerat utifrån de breda målen med ständigt pågående pedagogisk uppföljning och kreativ problemlösning när det

behövs. Studentaktivitet är väl försedd både vad gäller pedagogiska upplägg och deltagande i utvärdering. Studenterna uppskattar utbildningen i stort men noterar vissa utvecklingsområden. En aktuell utmaning är den växande heterogeniteten hos studentpopulationen som kan begränsa valet av pedagogiska metoder samt leda till försämrade genomströmning. Problem pga bristande förkunskaper har även förekommit i samband med VFU som för övrigt har ett ambitiöst upplägg och en bra uppföljning. Det finns en generell problematik i form av att VFU-platserna är utspridda geografiskt vilket kan ge studenterna både sociala och ekonomiska problem. Likavillkorsarbetet är välplanerat med tydliga åtgärder om problem uppstår.

Prioriterade områden

- Integrationen av programenheten i den nya institutionen och tillförsel av tillräckliga ekonomiska och personella resurser för långsiktig och hållbar verksamhet.
- Fortsatt fokus på förändringar hos studentpopulationen och diskussion om åtgärder för att motverka eventuella negativa effekter på utbildningens kvalitet.
- Arbeta för att förbättra de ekonomiska villkoren för såväl lärargruppen som för studenter med långväga VFU-placeringar. Diskussioner inom fakulteten behövs kring vad som är rimlig ekonomisk tilldelning för att programmet ska kunna bedrivas och bibehålla sin höga kvalitet.
- Arbetet med internationalisering och avtal om utbyten, för både lärare och studenter bör diskuteras.

De 11 aspekterna

1. att utbildningarna når målen i högskolelagen och högskoleförordningen (examensordningen) och utbildningsspecifika mål, dvs. att de faktiska studieresultaten motsvarar de förväntade studieresultaten

Underlag för de olika kurserna inom Logopedprogrammet har tydliga kurs- och lärandemål och vi uppfattar att studenterna delges dessa inom såväl program-institutionen som inom andra institutioner vid Uppsala Universitet (UU) där man undervisar logopedstudenter. Programansvariga säkerställer att såväl kursinnehåll som -krav från externa lärare följer programmets lärandemål.

Bedömargruppen uppfattar att programmet genom utbildningsplan, kursmål och lärandemål når målen i examensordningen och att de faktiska resultaten motsvarar de förväntade för de studenter som klarar programmet. Detta visas även på ett negativt sätt, d v s att antal studenter på vissa kurser minskat drastiskt då enskilda individer faktiskt inte uppnått målen och därmed inte kunnat fortsätta på programmet, eller fått ta studieuppehåll. Programmets lärar- och administrativa stab arbetar gemensamt med att tydliggöra krav och följa upp vilket vi anser är ett riktigt sätt utifrån kvalitetssynpunkt. Programmet är en yrkesutbildning som leder fram till examen för ett legitimationsyrke inom hälso- och sjukvård där verksamheter hela tiden bedöms ifråga om kvalitet och förmåga att ta till sig nya metoder och arbetssätt.

Studenter på programmet är i de flesta fall väl informerade om vad som krävs som student på universitet. En kort introduktion om studier på universitet/högskola ges under termin 1 och studiehandboken finns också som ett stöddokument. Lärarstaben upplever dock att det allt oftare är en utmaning att få studenter att läsa kurslitteratur och övriga stöddokument vilket också visar sig i studieresultat. Enskilda studenter har svårt att uppfylla kursmålen.

Inom Uppsala universitet finns "Språkverkstaden" som stöttar med både muntliga och skriftliga uppgifter, och den s k svenska-strimman stöttar när det gäller skrivuppgifter. Mycket av lärarnas tid går ändå åt till att stötta enskilda studenter. Grupparbeten och peer-learning under de första terminerna mister ofta sitt syfte om studiesvaga studenter inte kan ge sina kurskamrater adekvat återkoppling. I utvärderingar av grupparbeten upplever studiestarka studenter att andra i gruppen inte deltar fullt ut, något som är svårt att bedöma från lärarnas sida. Detta har fått som följd att uppgifter allt mer görs individuellt och att även grupparbeten innehåller moment av individuella uppgifter. Som exempel kan nämnas att caseseminarium alltid är grupparbeten men att det numera alltid ingår en individuell skriftlig inlämningsuppgift från dessa seminarier. Alla individuella underlag innebär dock ökat arbete för kursansvarig.

Då allt fler studenter tycks ha svårt i övergång från gymnasium till universitetsstudier har s k basår diskuterats generellt inom medicinsk fakultet. Logopedprogrammet har också arbetat med att vidga sättet att anmäla sig till utbildningsplats, t ex särskilt urval som nämns i självvärderingen. Detta startade vt 2022 och hade 6 sökanden, men resultatet blev att ingen i den första omgången påbörjade programmet.

Kursmålen inom VFU är konkreta och vad som ska examineras är tydligt. Information finns i VFU-handboken. Checklista baserat på kursmålen för VFU finns framtagen men är än så länge inte obligatorisk att använda. Beroende på studenternas aktuella nivå behövs olika stöd under VFU och detta tas upp på handledarutbildningen. Kanske behöver detta även förtydligas i kursplanen.

Inför första VFU:n presenteras dokument och olika VFU-verksamheter under ca en halvdag för studenterna. Därefter förväntas studenterna själva repetera innehåll i dessa dokument om de så behöver via bl a VFU-handboken.

Kraven för att gå ut på VFU varierar något mellan terminer. Den teoretiska kursen måste vara genomgången innan VFU men behöver inte alltid vara godkänd. Det är också möjligt att gå vidare till nästa VFU-period trots att man har en tidigare underkänd period. Spärr (specificerad kunskapsnivå) inför termin 4 har varit effektivt, liksom behörighetskrav inför vissa kurser. Inom programmet ges inte dispenser.

Stöd för såväl student som VFU-handledare finns i den checklista som bygger på kursmålen och vad man gjort under praktikperioden. Studenterna gör också en egen skriftlig självreflektion om styrkor, utmaningar och mål (SWOG) under varje VFU-placering. Denna reflektion kan sedan användas som utgångspunkt till nästa VFU. Prestationen under VFU är relaterad till mål och förväntningar på den utbildningsnivå där VFU är placerad och kraven ökar således för varje termin. Kliniska seminarier sker också efter varje VFU-period och ingår i kursen Logopedens yrkesroll. Vid flera av dessa seminarier förväntas student också redovisa en särskild uppgift kopplad till nyss avslutad VFU.

De studenter som inte klarar sin VFU underkänns ofta p g a bristande teoretiska kunskaper som avspeglas i det kliniska arbetet. I intervju med chef som ansvarar för VFU-placeringar nämns t ex att "det är svårt att tillämpa i praktiken det man har bristfälliga teoretisk kunskap om". En annan anledning till underkännande är när studenter har problem att tillämpa ett professionellt förhållningssätt under VFU..

Bedömargruppen ser att en viss problematik finns kopplad till VFU, inte pga kursmål och bedömningskriterier utan som en följd av att ett flertal praktikplaceringar sker långt från lärosätet. Av student-intervjuerna framkommer att det faktiska studieresultatet kan påverkas av att man befinner sig långt från familj och andra kurskamrater.

Programmets samarbete med olika VFU-platser och chefer där tycks fungera väl men tar mycket tid. Hur kan programmet - kanske med strategiskt stöd från medicinska fakulteten - utöka samarbetet med logopedverksamhet inom Uppsala läns hälso- och sjukvård liksom Uppsala kommun och närliggande kommuner? Fler VFU-platser nära Uppsala skulle underlätta för lärarstab på programmet. Om detta är en utmaning för

flera medicinska utbildningar vid UU kanske man kan göra gemensam sak i diskussioner med ansvariga inom regionen i syfte att åstadkomma en förbättring.

2. att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

Vår sammanlagda bedömning är att undervisningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Majoriteten av lärarkåren är disputerade, dock har egen forskning fått stå tillbaka då man utifrån begränsade resurser har prioriterat utbildningsfrågor. På senare tid har forskningsverksamheten åter börjat stärkas bl a genom tillsättande av en professor som nu håller på att utforma olika typer av aktiviteter. Forskningsseminarier har kommit igång igen efter ett uppehåll. Flera lärare har förenade tjänster som i princip ger möjlighet till klinisk forskning, dock är inte samarbetet med UAS helt friktionsfritt i detta hänseende. Intrycket är att det på logopedenheten finns en ambition att vitalisera forskningen och det är angeläget att se till att det finns utrymme för detta. Lärarkåren har för närvarande en hög arbetsbelastning.

Att logopedenheten nyligen knutits till en ny institution kan innebära både nya utmaningar men även möjligheter. Tillgången till viss expertkunskap i undervisning har försämrats då man inte längre tillhör samma institution. Institutionsbytet förefaller också ha lett till något stramare ekonomiska ramar, bl a har tillsättande av ett lektorat fått stoppas. På den positiva sidan kan nämnas att på den nya institutionen finns, sedan tidigare, forskningsaktiva logopeder som man försöker knyta närmare till undervisning framöver. Det finns tankar om att skapa en ny centrubildning för neurovetenskap vilket skulle kunna vara positivt för forskningssamarbete.

Det i vetenskap grundade målet för programmet är att utveckla ett kritiskt och granskande förhållningssätt som det kommande logopedarbetet ska utgå ifrån. Mycket fokus ligger också på att lägga grunden för ett livslångt lärande. Det vetenskapliga förhållningssättet framstår som väl förankrat genom hela programmet med en tydlig och logisk progression. Det finns en vetenskaplig strimma genom terminerna där kursen Forskningsmetodik och vetenskapligt skrivande (FOMS) på terminerna 4-7 samt examensarbetet på termin 7-8 utgör de tyngsta elementen. Kursen Logopedens yrkesroll termin 1-8 har också flera kompletterande inslag. Logopedenhetsens disputerade lärare bildar den s k vetenskapliga gruppen och har huvudansvaret för att bevaka att undervisningen kopplas till aktuell forskning. Examensarbetet skrivs numera enbart individuellt vilket torde ge bättre möjligheter att försäkra sig om att kraven på individuell examination fylls. Studenterna får agera i olika roller i anslutning till processen kring examinationsarbetet vilket är positivt. Möjligheten att delta i en vetenskaplig konferens i slutfasen av programmet är ett värdefullt förberedande inslag med tanke på den fortsatta utvecklingen efter examen.

3. att undervisningen sätter studenters/doktoranders lärande i centrum

Utbildningen har ett tydligt lärcentrerat förhållningssätt och sätter utan tvekan studenten i centrum genom att variera undervisningsformer och examinationsmetoder. Fokus ligger på studentaktiverande undervisningsmetoder. Anpassningar görs också för att ge särskilt stöd åt dem som behöver det. Pedagogiska metoder utvecklas och lärarna strävar efter att göra undervisningen så tillgänglig som möjligt. Man har dock tvingats ge upp vissa nyttiga undervisnings-/examinationsformer, t ex peer learning genom att det är så stor nivåskillnad inom studentgrupperna, vilket också ger en begränsning i möjligheterna för studenterna att

reflektera över skillnader och likheter mellan den egna prestationen och andras. Detta riskerar uppenbart att leda till försämrad kvalitet. Logopedutbildningen har sökt inspiration i Farmaceututbildningens åtgärder för att hantera den kunskapsmässiga och språkliga heterogeniteten. Bland annat har lärarkollegiet utformat en screeninguppgift som studenterna genomför under utbildningens första veckor och som lärarna ger språklig återkoppling på. Baserat på uppgiften ges rekommendationer till studenter som behöver det, att söka hjälp för språket. Studenterna hänvisas i första hand till Uppsala universitets "Språkverkstaden". Lärarkollegiet uppfattar att dessa åtgärder är positiva men tidskrävande i en redan belastad undervisningssituation och att problemet behöver även diskuteras mer inom hela fakulteten.

Utvärderingar genomförs kontinuerligt skriftligt och även i samtal med studenterna. Utbildningen har en jämförelsevis hög svarsprocent på kursutvärderingarna och studenterna poängterar särskilt hur värdefullt det är när kursansvarig lärare lyfter fram resultaten på föregående kursutvärdering och vad som eventuellt har åtgärdats. Studenterna uppfattar det dock som att de inte alltid blir hörsammade. Studenterna lyfter också fram SI som förekommer på några få kurser. Detta utgör ett gott stöd och kunde gärna förekomma på fler kurser.

Bland de brister som påpekas av studenterna är den varierande nivån i både tekniskt kunnande och användning av lärplattformen som finns bland lärarna, inte minst förekommer mycket svårigheter och överlapp mellan olika schemaläggningssystem. Det senare är ett generellt problem inom fakulteten som man försöker hantera från programmets sida genom tidig information.

VFUn är mycket uppskattad av studenterna som är generellt nöjda med sina erfarenheter från de kliniska placeringarna. Däremot lyfter studenterna fram de höga kostnader som uppstår vid VFU-placeringar på avstånd från Uppsala. Kostnader för resa och uppehälle ersätts med 75% men först i efterhand mot kvitto vilket utgör ett orosmoln för studenterna. Det framkommer i samtalen att det uppfattas som att medicinstuderandes kostnader ersätts i större mån, vilket uppfattas som orättvist.

Vi uppfattar att studenternas lärande mycket tydligt sätts i centrum och att kollegiet har en stor samsyn i detta. Undervisningen både till form och resursfördelning påverkas mycket av den varierande nivån i studentgruppen. Vi bedömer det som att utbildningen skulle behöva tilldelas resurser för studievägledning och studentstöd. Dessa uppgifter ligger nu på två lärare i tillägg till deras ordinarie uppgifter. Mot bakgrund av att logopedyrket dessutom är ett kontaktyrke med kommunikation som huvuduppgift är det också viktigt att det finns någon som kan stödja studenter som har funderingar över yrkesval/uppenbara kommunikationssvårigheter i att kanske byta bana.

4. att målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt och att progression säkerställs

Gruppens bedömning är att man arbetat med att uppnå och vidmakthålla en tydlig progression inom utbildningen och mellan kurser. Genom täta möten och ständigt pågående samtal klarar man av att upprätthålla en progression utan allt för mycket överlapp. Studenterna kommenterar att det i vissa fall är otydligt vad som kommer att tas upp och repeteras och vad som förutsätts som kunskaper när kursen börjar. Kurserna skall bygga på varandra, även mellan teoretiska och kliniska kurser men framförallt på logistik så händer det att studenter inte har hunnit examineras på en kurs innan de ger sig ut i praktik. Det leder till problem i kliniken med flera underkända studenter som resultat. För att åtgärda detta kunde till exempel fler spärrkurser införas och examination av teorin läggas tidigare för att säkerställa att studenterna har den teoretiska grund de behöver för att genomföra sin VFU. Nu går mycket tid i

handledningen åt till att täppa till kunskapsluckorna. Målsättningen är att studenterna får tydlig återkoppling om vad de saknar. Senast under mitterminssamtalet skall sådant framföras. En stor svårighet är studenternas oförmåga att skriva. Det förekommer genomgående oavsett kompetens i övrigt. Svårigheterna består i att man inte klarar av att skriva en löpande och kongruent text. Ingen röd tråd. I förlängningen är detta naturligtvis också en patientsäkerhetsfråga. Checklistor för VFU finns för studenterna att använda men är inte obligatoriskt. Gruppen rekommenderar att alla studenter skulle använda dessa för att få en tydligare bild av vad VFUn innehållit. I de allra flesta fall är studenterna bra på att identifiera luckor i den egna kunskapen och i var de kan inhämta kunskaper som saknas. Men många förväntar sig "färdiga paket" och ser inte sin egen roll i processen. Det vore viktigt att studenterna får strukturerade tillfällen/uppgifter för att öva dessa färdigheter som är en viktig aspekt av att hantera sitt livslånga lärande.

Den främsta svårigheten är heterogeniteten inom studentgruppen. Det finns en stor grupp svaga studenter som oavsett modersmål har språkliga svårigheter, samtidigt som det också finns en grupp starka studenter. Vad gäller den svagare gruppen har lärarna en svår balansgång i att återkoppla studenterna om exempelvis form och framförallt språk och behålla fokus på att examinera innehållet. Lärarna uttrycker rädsla för att kraven medvetet/omedvetet sänks och bedömningskriterier påverkas för att fler studenter skall kunna bli godkända. Sedan i år skrivs examensarbetena enskilt vilket ökar rättssäkerheten i examinationen av dem. Det avsätts 30h för handledning av examensarbetet men detta överskrids ofta p g a studenternas bristande skriftfärdigheter. Ambitionen är att minska ned till 20h/arbete för att minska belastningen på personalen både i det enskilda arbetet och även med tanke på att antalet examensarbeten fördubblats i och med att studenterna nu skriver enskilt.

I rapporten lyfts konstruktiv länkning upp som ett mål och flera kurser är idag baserade på denna princip. Gruppen rekommenderar att samtliga kurser framåt bör präglas av att examinationen speglar målen, stött av undervisningsformerna. Det bidrar till en tydlighet och ger också trygghet i bedömningen.

Interprofessionellt lärande är viktigt i logopedyrket som starkt präglas av mötet och samarbetet med många professioner. Tidigare har utbildningen använt sig av lärare från den tidigare institutionen. Institutionsbytet gör att detta nu blir dyrare genom att det för med sig högre OH-kostnader att använda lärare från andra institutioner än att använda personer från heminstitutioner. En övergående men påtaglig risk är också att det uppstår bristande progression mellan kurserna då nya föreläsare inte har kunskap om var den aktuella kursen är placerad i programmet, med hänsyn till studenternas förkunskaper.

Utbildningen har behövt hantera fuskfrågor vid några tillfällen vilket betraktats som besvärande men lärorikt. Generellt är det angeläget att frågor om och definition av fusk och plagiat hanteras tidigt i utbildningen för att tydliggöra "spelreglerna" för alla studenter. Då visas dessutom för studenterna att bedömning och examination tas på allvar.

Arbetsbelastningen inom lärarkollegiet tillsammans med studenternas språkliga heterogenitet gör att gruppen rekommenderar utökande av lärarstaben. För att bibehålla utbildningens goda kvalitet måste mer resurser till.

5. att verksamma i utbildningen har aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens samt att lärarkapaciteten är tillräcklig

Den pedagogiska ambitionen är generellt hög och man arbetar för att hålla det pedagogiska samtalet levande. Före pandemin genomfördes besök i undervisningen av sk "Kritiska Vänner" (Handal, 1999) där lärare besökte varandras undervisning och gav varandra återkoppling. Vid enheten har även pedagogiska samtal förts med utbildningskoordinatoren som är pedagogiskt utbildad. Man siktar på att återinföra båda dessa aktiviteter. Denna typ av pedagogiska aktiviteter är enkel och lovvärd samt gör att samsyn kring pedagogik, undervisning och framförallt lärande skapas.

Gruppen lärare är liten och generellt mycket hårt belastad. Fem av lärarna har kombinationstjänster universitet/klinik vilket är positivt och ger möjlighet till en kliniskt välgrundad teoretisk undervisning. Några av lärarna är odisputerade/ännu inte disputerade, vilket på sitt sätt kan påverka grunden för pedagogiska val och även av forskningsanknytningen i stort, även om gruppen ser att lärarna visar hög ambition i att hålla sig uppdaterade. Den pedagogiska ambitionen färgar även av sig på VFU. Alla handledare skall ha genomgått handledarutbildning innan de börjar handleda och detta ses som positivt även på de kliniker där studenterna vistas.

Vår sammanlagda bedömning är att den pedagogiska nivån är hög, både med avseende på genomgångna utbildningar och på nivån i de pedagogiska resonemangen. Under pandemin har det pedagogiska samtalet klingat av och man har ambitionen att återuppta aktiviteten. Vår reflektion är dock att det krävs mer resurser för att på sikt kunna bibehålla den goda pedagogiska nivån och ambitionen som i mångt och mycket utgör drivkraft i lärarlaget.

6. att internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas

På grund av begränsade personella resurser har programmet utvecklat det internationella perspektivet genom olika aktiviteter på hemmaplan. Dessa har huvudsakligen genomförts digitalt och har uppskattats av studenterna. Internationella utbytesavtal har valts bort och ses som ett möjligt utvecklingsområde.

Under intervjuerna framkommer att diskussioner finns i lärargruppen att utveckla internationaliseringen så att även avtal om utbyten ingår, i första hand planeras avtal med program inom Norden. Granskningsgruppen ser positivt på en sådan utveckling. Planerade avtal bör innehålla såväl student- som lärarutbyten.

I självvärderingen beskrivs internationaliseringen innehålla olika aktiviteter med samverkan med studerande och yrkesverksamma i andra länder. Samverkan har genomförts digitalt och har uppskattats av studenterna. Denna samverkan har potential att delvis överbrygga svårigheter med praktikplatser inom skola och förskola, som studenterna efterfrågar, då det är en vanligare arbetsplats för logoped i t ex USA. Internationalisering på hemmaplan kan också vidareutvecklas genom aktiviteter där logopedstudenter träffar inresande från andra program. Detta skulle kunna innebära möjligheter till interprofessionellt lärande och ökad kunskap och förståelse för interprofessionella likheter och olikheter ur ett internationellt perspektiv. Ytterligare en aspekt på programmets sätt att hantera internationalisering är ur ett hållbarhetsperspektiv. Resor har minimerats. Det har även inneburit mindre arbetsbelastning på lärarstab och administratörer då avtal och utbyten kan vara betungande att genomföra. Internationalisering på hemmaplan innebär också att alla studenter kan ta del av inslagen.

Studenterna instämmer i programmets analys av internationalisering och hållbar utveckling och upplever att de genom de digitala internationella inslagen har ökat sin insikt om kulturella och sociala sammanhang av betydelse för logopedisk praxis.

Vår samlade bedömning är att examensmålen kring internationalisering uppfylls med nuvarande upplägg och att de inslag som finns på programmet idag är väl genomförda och uppskattade av studenterna. Eftersom de internationella inslagen mestadels är digitala har de inte påverkats av pandemin. Diskussion finns att utöka de internationella inslagen med utbytesavtal vilket bedömargruppen ser som önskvärt. I självvärderingen nämns även möjligheten till internationella samarbeten kring examensarbeten. Formuleringen antyder att det finns internationell samverkan kring examensarbeten idag men det är inte helt klart hur denna samverkan ser ut eller vilken omfattning den har. Internationell samverkan kring examensarbeten, med forskare där det redan finns ett upparbetat samarbete med lärare på programmet kan vara en möjlighet för någon/några studenter men kan, beroende på hur det genomförs, vara resurskrävande för de lärare som handleder.

Därutöver finns ytterligare utvecklingsmöjligheter av momenten kopplade till internationalisering på hemmaplan. Inom verksamhetsförlagd utbildning möter studenterna patienter med andra modersmål och utländsk bakgrund. Ibland görs bedömningen med tolk. Genom att diskutera och problematisera dessa möten med studenterna lyfts det internationella perspektivet och studenterna får möjlighet att reflektera kring kommunikation, bemötande och konventioner kopplade till olika kulturer. Vilka erfarenheter av andra kulturer och språk finns inom den egna studentgruppen och hur tas dessa erfarenheter tillvara inom programmet?

7. att jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen

Studenterna har kostnader för resor och boende kopplade till VFU. Programmet täcker en del av dessa kostnader men för studenterna innebär det ofta dubbla kostnader för boende och kostnader för resor till och från praktikorten. Studenterna beskriver kostnaderna i samband med VFU som betungande.

Programmet har utarbetat ett väl fungerande åtgärdspaket om problem kopplade till jämställdhet, lika villkor och bemötande relaterat till detta uppstår under VFU-perioden. Dessa åtgärder har diskuterats och förankrats med verksamhetsföreträdare på de olika praktikorterna och uppdaterats under 2021 som svar på flera ärenden kopplade till lika villkor och bemötande under 2020. Lika villkor ingår även som ett inslag i de tre s k terminshälsningar som genomförs av lärare på de första tre terminerna.

Könsfördelningen på programmet är ojämn, med en stor övervikt på kvinnor, både som studenter och lärare, vilket överensstämmer med övriga logopedprogram i Sverige. Dessutom medverkar endast ett fåtal manliga kliniska handledare under VFU-perioderna. I självvärderingen beskrivs könsfördelningen bland studenter, lärare och kliniska handledare som utmanade och något som föranlett flera åtgärder för att diskutera åtgärder med studenterna och rekrytera potentiellt intresserade manliga studenter. I samband med en granskning av lika villkor från universitetsförvaltningen framkom att några i studentgruppen tyckte det kändes kränkande med det fokus programmet har/har haft på rekryteringen av män. Tyvärr saknades studenternas synpunkter om jämställdhet och lika villkor från i självvärderingen. Inget särskilt framkom heller i samband med intervjun av studenterna under platsbesöket.

Inom programmet finns flera kurser där kön, genus, lika villkor och diskriminering ingår och diskuteras. Utbildningen innehåller även moment med praktiska övningar av bemötande kopplat till diskrimineringsgrunderna.

Sammanfattningsvis bedömer gruppen att programmet arbetat systematiskt med frågor relaterade till jämställdhet och lika villkor. Programmet har utarbetat åtgärder i flera steg och samverkar med medverkande lärare från andra institutioner, VFU-orterna och studentorganisationen för att förebygga och hantera problem kopplade till bemötande, jämställdhet och lika villkor. Inom studierådet LSRU finns en förtroendepost, ett sk studerandeskyddsombud som kan vara en första person att kontakta vid problem. Kostnadsproblematiken för studenter på programmet kopplad till VFU kan relateras till lika villkor då alla potentiellt intresserade av logopedi inte nödvändigtvis kan hantera dessa ökade kostnader för att kunna genomföra sin utbildning. En diskussion med samtliga berörda parter bör initieras i syfte att åstadkomma en bred lösning och förbättra den nuvarande situationen.

8. att utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv

Vår bedömning är att programmet arbetar med att kontinuerligt se över samhällets behov av logopedisk kompetens och inom vilka områden man bör utveckla kurser och undervisning. Detta sker också i samklang med avnämare som tar emot studenter på VFU. Samarbetet med avnämare tar dock tid eftersom VFU sker i 8 olika regioner, men det finns regionala kontaktpersoner utsedda som stöttar i detta. Programmet skulle vinna i tid på att ha VFU för flera studenter inom region Uppsala, liksom gemensamma utvecklings- och forskningssamarbeten kopplade till t ex examensarbeten i logopedi. Intervjuerna förmedlar ett intresse från den närmsta regionen, men med de tre förenat anställda mellan Logopedi UU och UAS kanske detta kan förbättras.

I en sk nybörjarenkät försöker programmet fånga upp olika delar kring livserfarenhet, tidigare studier m m vilket är en hjälp i fortsatta diskussioner om professionell kunskap samt inför VFU.

Inom vissa diagnosområden har man behövt utveckla alternativa sätt att ge studenterna "praktik", t ex genom rollspel. För studenter kan detta upplevas som en kvalitetssänkning men rollspelen kan utvecklas, t ex i samverkan med patientorganisationer. Ett område som är extra utmanande är skol-logopedi eftersom sekretess och förvaltning skiljer sig från hälso- och sjukvårdens. Såväl studenter som alumn framförde dock i intervjuer att det är önskvärt med VFU inom detta område eftersom arbetsmöjligheterna ökar för logopeder inom skola och förskola.

Enligt avnämare har utexaminerade logopeder tillfredsställande kunskaper och färdigheter även om man uppfattar att det också finns ett antal studenter som har svårt att uttrycka sig skriftligt och förmedla en "röd tråd" i sin dokumentation.

Programmet erbjuder kliniska handledare en utbildningsdag per år, där även chefer på VFU-placeringarna är välkomna. Dagarna har haft olika teman, och är i sig en insats från programmet som visar handledargrupp och chefer vikten av fortsatt bildning och professionell kunskap. Kliniska handledare under VFU är viktiga förebilder vad gäller det akademiska perspektivet, dvs att förstå att man inte har kompletta yrkeskunskaper efter genomgången program, utan att fortsatt livslångt lärande är nödvändigt.

Såsom framkommer under punkt 7 har programmet sett både goda och dåliga exempel på bemötande (t ex utifrån etnisk bakgrund) och i intervjuer med programansvariga

framkommer att man kontinuerligt tar upp lika villkorsfrågor i kurs-/klassmöten. I kursen Logopedens yrkesroll fångar man upp många av de delar som handlar om självreflektion och hur studentens professionella förhållningssätt utvecklas från första till sista VFU-period. Reflektion är ett gott arbetsinstrument i olika arbetsprocesser varför programmets krav på detta arbetssätt redan under utbildningen ger en god grund för hållbart arbetsliv.

9. att studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Bedömagruppen finner genom samtal med ett urval av studenter/doktorander att inflytande föreligger grupperna i ett översiktligt och emellanåt detaljerat perspektiv. Den gemensamma bilden från studentgruppen som intervjuades under platsbesöket pekar på att en del lärare verkar mindre benägna att ändra på eller ta till sig kritik gällande effektivisering av exempelvis Powerpoint presentationer. Dock fanns en samsyn på att utbildningen, i stort, har en väl etablerad kontaktyta till studenterna samt att en stor del av institutionens lärarkår lägger stor vikt vid att anpassa, förädla och effektivisera sin undervisning i linje med studenternas respons i kurs – och terminsutvärderingar. Dock finns en viss diskrepans gällande återkoppling varför en del saker inte går att genomföra, exempelvis ekonomiska skäl, schematekniska skäl (från den enskilde läraren). Detta kan möjligen utgöra den delen som studenterna upplever som icke följsam.

Genomgående ser bedömagruppen motivering att tydligare etikettera vissa kurser eller uppgifter för att förtydliga syftet för studentgruppen. Exempelvis akademiskt skrivande och moment inför VFU 1. Detta då studentgruppen lyfte en avsaknad, från deras sida, av just uppgifter i akademiskt skrivande som byggs på fram till uppsatsen på D nivå. Trots att studenterna upplevde denna avsaknad finns flertalet uppgifter under utbildningens gång som syftar till att öva studenten i akademiskt skrivande.

Det finns inga kursutvärderare på programmet men likväl representanter som verkar på mandat över en termin. Detta för att öka representationen, få fler studenter att engagera sig samt minska arbetsbördan för den enskilde studenten, vilket verkar fungera bra.

10. att en för alla studenter/doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö föreligger

Vad bedömagruppen kan utröna finns fåtal anmärkningar på den fysiska studiemiljön, dock kan detta vara påverkat av pandemin och beslutet om distansundervisning som kom våren 2021.

Anmärkningar som funnits är snarare kopplade till den psykosociala miljön, exempelvis studenter som under VFU (för ca 1,5 år sedan) upplevde särbehandling med rasism som grund. Med detta som grund inriktades kommande handledarutbildningar på ämnet rasism förutom temat likabehandling, som genomsyrat handledarutbildningen sedan 2012/2013. Detta pekar på väl utarbetade strategier för att skapa en bra studiemiljö, där flera aspekter beaktas. En känslighet verkar finnas hos institutionens ansvariga personal att verkligen lyssna in vilken dissonans som uppstått och hantera detta adekvat.

Kostnader i samband med VFU togs upp tidigare utifrån jämställdhetsperspektiv men har förstås betydelse för studiemiljön i en mer generell betydelse.

Vad som utrönt från intervjuerna med de olika studenterna framkommer inga problem med administration eller svarsfrekvens från institutionens sida. Studenterna/doktoranderna anser att de vet vem de ska vända sig till i olika frågor, kommunikationsvägarna verkar således klara och tydliga gentemot studentgruppen.

Gällande uppföljning finns strategier för att stötta den enskilda studenten, specifikt finns en uppgift i termin 1 underlättar att tidigt identifiera mer studiesvaga individer. De som underkänns i denna uppgift får enskilda samtal för att vägleda studenten vidare i programmet eller andra högre studier. Detta som svar på att det är vanligt förekommande med studiesvaga individer, samt verkar vara bredare utbrett med bristfälliga kunskaper i främst svenska språket och studieteknik. Flera av dessa strategier har antagits med utbyte med Farmaceutprogrammet, som under längre tid hanterat likartade problem hos de antagna studenterna. Ett annat dilemma är kutym angående studieuppehåll, vilket inte verkar etablerat hos studentgruppen i stort. Det beskrivs att studenter försvinner från en dag till en annan utan angiven anledning (studieuppehåll etc) till varken administration eller till medstudenter. Detta skapar stor arbetsbörda då studenten inte kan tas bort från programmet, då anledning ej anmälts, således blir detta en slags "spök"-student som fortfarande delas in i exempelvis studiegrupper men ständigt måste sorteras bort i efterhand då de uppenbarligen inte medverkar. Detta ger alltså inte enbart extra arbete för administration utan skapar även en irritation studenter emellan.

Vidare gällande arbetsbelastning för studenter tyder bedömargruppens konsensus på att tempot visserligen är högt, men befogat då utbildningens längd ställs mot kvalitén av en utbildning på universitet.

11. att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Det finns en synnerligen välutvecklad struktur och rutiner för kontinuerlig uppföljning och utveckling av logopedprogrammet. Synpunkter från studenter inhämtas på varierande sätt och vid olika tidpunkter. Kursvärderingar genomförs systematiskt med en relativt tillfredställande svarsfrekvens och kursansvariga skriver lärarsvar till kommentarerna innan färdiga kursrapporter görs tillgängliga för studenterna. Vid terminsutvärderingar bedömer studenternas den avslutade terminens innehåll på ett mer övergripande sätt. Nyare inslag som håller på att introduceras består av en nybörjarenkät på termin 1 med fokus på nya studenter förutsättningar och förväntningar samt programvärdering vid examen efter termin 8 som syftar till att utreda ifall examensmål har uppnåtts. Även alumnenkäter har genomförts, dock ingen än efter programrevideringen.

Det finns flera andra inslag och aspekter att notera gällande kvalitetsarbete. Var fjärde år genomförs en sk kursgenomlysning som innebär en djupare analys och utvärdering av kursen utifrån flera aspekter. Programkommittén är engagerad i och övervakar kvalitetsarbetet och det finns återkommande träffar med studenter som möjliggör diskussion. Enheten har också veckovisa protokollförda arbetsplatsträffar som utgör ett forum för ständigt pågående kvalitetsrelaterade samtal. Även årliga nationella nätverksträffar för logopedutbildningar är ett viktigt inslag i kvalitetsarbetet liksom utbildning och ämnesträffar för VFU-handledare.

Studenterna tycker att det är bra med olika typer med utvärderingar men det framförs synpunkter gällande hur alla synpunkter kommer fram i rapporter samt i vilken grad och hur snabbt synpunkterna omsätts i faktisk kursutveckling. Möjligen finns det här

ett pedagogiskt problem med att kunna se utvecklingsprocessen i sin helhet samt i ett längre tidsperspektiv; enheten tycks vara medveten om detta. Samtidigt är det möjligt att uppföljningen av vissa mer externa kurser inte är lika effektiv jämfört med interna kurser vilket kan leda till att vissa brister gällande t ex pedagogiken kan bestå.